Аннотация к рабочей программе по кабардинской литературе для 10-11 кл.

10-нэ классым литературэмк1э программэр зэхэлъхьащ Урысей Федерацэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ц1ыхубэм щ1эныгъэ егъэгъуэтынымк1э къищта Законхэмрэ концепцэхэмрэ, Егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмк1э Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и министерствэм къищта программэм япкъ итк1э.

Епщ1анэ классым литературэр щегъэджыным мураду къигъэувыр:

Литературэр убгъуауэ джыным кърок1уэ еджак1уэхэм я бзэм зиузэщ1ыныр,

- ф1агъ-дахагъым и хабзэхэр бзэм зэригъэшэрыуэ 1эмалхэр къагуры1уэныр;
- лъэпкъ литературэм и зыужьык1эмрэ и щытык1эмрэ щыгъуэзэныр;
- художественнэ тхыгъэр ф1агъ-дахагък1э зэпкърихыфу есэныр.
- художественнэ тхыгъэ яджым теухуауэ сочиненэ – рассужденэ, доклад, реферат ятхыфу егъэсэныр;
- еджак1уэхэм художественнэ литературэр зищ1ысыр, ар искусствэ л1эужьыгъуэу зэрыщытыр егъэщ1эныр;
- еджак1уэхэм я бзэм, я словарнэ запасым хэгъэхъуэныр.

Х классым и программэм къызэщ1еубыдэ адыгэ тхак1уэхэмрэ усак1уэхэмрэ ятха тхыгъэ нэхъыф1хэм щыщхэр. Мы классхэм тхак1уэхэм я литературнэ лэжьыгъэхэр зэрыщаджым къыдэк1уэу, дэтхэнэ тхак1уэми усак1уэми и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ еджак1уэхэр щыгъуазэ ещ1. Тхак1уэхэм я тхыгъэу программэм къыщыгъэлъэгъуахэр мыгъэк1эщ1ауэ яджын хуейщ.

Егъэджэныгъэр къызэрызэрагъэпэщ формэ нэхъышхьэу щыт урокым щ1ыгъуу ищхьэ классхэм убгъуауэ къыщагъэсэбэп лекцэхэр, семинарскэ лэжьыгъэхэр, зэпсэлъэныгъэхэр, практикумхэр, консультацэхэр.

Егъэджэныгъэр къызэрызэрагъэпэщ формэ нэхъышхьэу щыт урокым щ1ыгъуу ищхьэ классхэм убгъуауэ къыщагъэсэбэп лекцэхэр, семинарскэ лэжьыгъэхэр, зэпсэлъэныгъэхэр, практикумхэр, консультацэхэр.

Къыпэщыт егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ къалэнрэ я ныбжь елъытак1э еджак1уэхэм я1э хузэф1эк1ыныгъэрэ тещ1ыхьауэ, литературэр еджап1эм зэрыщаджыр лъэхъэнит1у зэщхьэщагъэк! Абыхэм япэ кьохуэ пэщ1эдзэ классхэм еджэныгъэмк1э щрагъэкуэк1 хэзышэ, хуэзыгъэхьэзыр курсыр.

Программэм увып1эшхуэ щеубыд еджак1уэхэм я гупщысэр жьэры1уатэуи тхыгъэк1и къа1уэтэфу егъэсэным, Абы къыхэк1к1э дэтхэнэ зы урокми бзэм зезыгъэужь лэжьыгъэ гуэр щегъэк1уэк1н хуейуэ программэм къегъэув. Ар дыдэмк1э бзэмрэ литературэмрэ егъэджыным яку зэпыщ1эныгъэ дэлъыныр программэм убзыхуа щохъу.

Абы къыдэк1уэу программэм гулъытэшхуэ щыхуэщ1ащ жьэры1уатэу е тхыгъэк1э хъыбар гуэрхэр кьэ1уэтэжыным, сурэтхэм теухуа сочиненэ еджак1уэхэм ятхыным, езыхэм я нэгу щ1эк1а 1уэхугъуэ гуэрхэм тепсэлъыхьыжыным. Абыхэм хуегъэджэн ик1и апхуэдэ лэжьыгъэхэр егъэк1уэк1ын папщ1э, программэм класс кьэс шхьэхуэу зэман пыухык1а хухех.

Художественнэ тхыгъэхэм я эмоционально-эстетическэ гъэсэныгъэмк1э мыхьэнэшхуэ и1эщ тхак1уэм и гъащ1эм е тхыгъэхэм кьыщыгъэлъэгъуа историческэ 1уэхугъуэхэм теухуауэ, е нэхъапэм яджа, щыгъуазэ зыхуэхъуа художесгвеннэ тхыгъэ гуэрхэр иджы яджым егъэпщэным теухуауэ, е сурэтхэм нэ1уасэ хуэщ1ыным, нэгъуэщ1хэми теухуауэ егъэджак1уэм иригъэк1уэк1 хэзыгъэгъуазэ е зэпкърызых лэжьыгъэм.

Художественнэ тхыгъэм къеджа нэужьк1э, ар зытепсэлъыхьыр ягурыгъэ1уэнымк1э щ1адзэ. Абык1э ирагъэк1уэк1 лэжьыгъэр и теплъэк1и и зэхэлъык1эк1и зэмыл1эужьыгъуэу щьтынк1э хъунущ, п с а л ъ э м п а п щ I э, апхуэдэхэщ: упщ1эхэм жэуап етын, планыншэу (план къамыгъэсэбэпу) къэ1уэтэжын, щ1агъуэ хамылъхьэу (езы текстым къи1уэтэжым и гъунэгъуу) е к1эщ1у къэ1уэтэжын.

Темэ щхьэхуэхэм яхуэфэщэн цигатэхэр къыхэхын, пычыгъуэ щхьэхуэхэр зытепсэлъыхьыр нэхъыф1у къагуры1уэнымк1э нэхъ гу зылъытапхъэу хэтхэм къытегъэзэжурэ къеджэн.

Еджак1уэхэм ящ1э псалъэ бжыгьэхэм хэхъуэнымк1э хэк1ып1э инхэр къыдат художественнэ тхыгъэхэм я щапхъэ нэхъыф1хэм. Абы и лъэныкьуэк1э словарнэ лэжьыгъэм мыхьэнэшхуэ и1эщ. Литературнэ къеджэныгъэ урокым щадж тхыгъэм ущрохьэл1э зи мыхъэнэр еджак1уэхэм къагурымы1уэ е текстым къызэрыщыхьа елъытак!э зи мыхьэнэм щымыгъуазэ псалъэхэм.

Адыгэ литературэр монографическэу джыныр щыщ1адзэр 1Х-нэ классым ик!и адэк1э щыпещэ Х-нэ, Х1-нэ классхэм. Мыбы япэк1э еджак1уэхэм тхак1уэхэмрэ усак!уэхэмрэ зэращ1эу щытар ахэм я тхыгъэ е усыгъэ щхьэхуэхэрамэ, мы классым щыщ1эдзауэ программэм сыхьэт бжыгъэ щи1ыгъыу хыхьэ дэтхэнэ авторми и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ къызэщ1эубыдауэ, убгъуауэ, куууэ яджынущ. Апхуэдэ кьабзэу нэхъ убгъуауэ ик1и нэхъ гупсэхуу еджак1уэхэм щыгъуазэ зыхуащ1ынущ литературэм и теориеми: хъуэхъум, хъуэрыбзэм, адыгэ уэрэдыжъым, пейзажымрэ пейзажнэ лирикэмрэ, историческэ, эпическэ, лирическэ, лироэпическэ тхыгъэхэм, лирическэ л1ыхъужьымрэ лирическэ отступленэмрэ, литературэм и жанрхэм, портретнэ характеристикэмрэ авторскэ монологымрэ, тхак1уэ, усак1уэхэм я хъэт1ым (стилым), усэм и зэпкърылъык1эмрэ усэ зэхэлъык1э хабзэхэмрэ, драматическэ тхыгъэхэм, литературнэ критикэмрэ литературоведенэмрэ, нэгъуэщ1хэми.

Программэр зэрыухуамк1э, ебгъуанэ классыр къауха нэужьк1э, еджап1эм щ1эк1 ныбжьыщ1эхэм адыгэ литературэм и лъабжьэр зыгъэт1ылъа ди классикхэр ящ1эхэу, ахэм я гъащ1эмрэ я 1эрык1ымрэ ф1ыуэ щыгъуазэхэу щьтын яхузэф1эк1ынущ, нэгъуэщ1у жып1эмэ, къэбэрдей литературэм купщ1э хуэхъуар ящ1энущ. Аращ и щхьэусыгъуэр ди тхак1уэ, усак1уэ нэхъыжь дыдэхэм ящыщу нэхъыф1хэм я творчествэр 1эмал зэри1эк1э а классым щаджын хуейуэ программэм кьыщ1игъэувыр.

Х классым еджак1уэхэм нэ1уасэ зыхуащ1ынухэщ ди тхак1уэ, усак1уэ нэхъыжь дыдэхэм ящымыщми, ахэм ныбжьк1э як1элъык1уэ, ди литературэр л1ып1э изыгъэувахэм.

Программэм гулъыпэшхуэ щыхуащ1ащ классщ1ыб еджэныгъэмрэ еджак1уэхэм я бзэм зегъэужьынымрэ.

Литературэмк1э урокхэм дыщ1агъу факультативнэ лэжьыгъэхэри классщ1ыб лэжьыгъэри, кружокхэм щрагъэк1уэк1 лэжьыгъэхэри; утренникхэр, музей, театрхэм шэныр, концертхэм, кинофильмхэм еплъыныр, литературнэ краеведениер, нэгъуэщ1хэри.

Епщ1анэ классым адыгэ литературэр щегъэджыным къалэну къегъэув:

- Ныбжьыщ1эхэм литературэм къыхахыу зэхэщ1ык1 лъагэрэ гъэсэныгъэ дахэрэ хэлъу къэгъэтэджыныр;
- Ц1ыхум и щапхъэхэр, гуп хэтык1э хабзэхэр благъэми хамэми яхуэфащэ пщ1эмрэ нэмысымрэ къагуры1уэу, Хэкур ф1ыуэ ялъагъуу, дэтхэнэми лъысыпхъэ пщ1эр хуащ1ыжу къэгъэхъуныр;
- Литературэ образ щыпкъэхэр я гъуазэу щ1эблэр жылагъуэ гъащ1эм хэшэныр, ц1ыхубэм хигъэщхьэхук1а лъап1эныгъэ нэхъыщхьэхэр къыгуры1уэу, адыгэ хабзэмрэ нэмысымрэ хуэпэжу къэгъэхъуныр;
- Къэралымрэ унагъуэмрэ я пащхьэ щихь жэуаплыныгъэхэр зыхегъэщ1эныр, лъэпкъхэм яку дэлъ зэныбжьэгъуныгъэр гъэбыдэным, ц1ыхухэм шынагъуэншагъэ псэук1э къахузэгъэпэщыным и бэнак1уэу къэгъэтэджыныр;
- Анэдэлъхубзэм хуэфащэ пщ1эр хуащ1у ик1и абы иригушхуэу къэгъэхъуныр;
- Лъэпкъ литературэм и тхыдэмрэ и нобэрей щытык1эмрэ куууэ щыгъуэзэныр;

- Ц1ыхугъэм, гущ1эгъулыныгъэм хуэгъэсэн, нэгъуэщ1 лъэпкъ культурэхэм, динхэм шы1эныгъэрэ зыхэщ1ык1рэ хуа1эу гъэсэныр

Адыгэ литературэр егъэджыныр къызэгъэпэщыпхъэщ компетентностнэ (лъэк1ыныгъэхэм зезыгъэужь) бгъэдыхьэк1эм тету. Абы тещ1ыхьауэ епщ1анэ классым зыщаужь:

- коммуникативнэ (зэрызэгуры1уэ, зэрызэпыщ1а) компетенцэхэм,
- культуроведческэ компетенцэхэм.
- Епщ1анэ классым щеджэ еджак1уэхэм адыгэбзэмк1э ягъэзэщ1апхъэ лэжьыгъэхэр, я зэф1эк1хэр, щ1эныгъэр егъэф1эк1уэнымк1э ахэр зыхуэунэт1ахэр (компетенцэ елъытауэ)
  - Щ1эныгъэм и ф1агъыр къэзыгъэлъагъуэ унэт1ыныгъэхэр:
    - предметымк1э ягъуэт лъэк1ыныгъэхэр (предметные компетенции)
    - гъащ1эм, ц1ыхухэм яхэтынымк1э ягъуэт лъэк1ыныгъэхэр (социальные компетенции)
    - культурэ куэдым хэзэгъэнымк1э, ар зыхащ1энымк1э ягъуэт лъэк1ыныгъэхэр (поликультурные компетенции)
    - информацэ зэхуэхьэсыным, абы и къэгъэсэбэпык1эм ехьэл1ауэ ягъуэт лъэк1ыныгъэхэр (информационные компетенции)
    - гъэсэныгъэ елъытауэ ягъуэт лъэк1ыныгъэхэр (общекультурные компетенции).

Еджак1уэхэр зэреджэну тхылъыр.

1. Адыгэ литературэ.10 класс Хрестоматие. «Эльбрус» 2012 гъ. Авторыр: Балэ Л.Ф.
2. Адыгэ литературэ 10 класс учебник . Налшык «Эльбрус» 2009 гъ Авторыр: Ержыб А.К.

Епщ1анэ классым адыгэ литературэмк1э и программэр джыным сыхьэт 70 хухах, тхьэмахуэм сыхьэтит1 хуэзэу.

Епщ1анэ классыр къэзыух еджак1уэм игъуэтыпхъэ щ1эныгъэхэмрэ есэныгъэхэмрэ.

- Лъэпкъ тхак1уэ пажэхэм гъащ1эмрэ я литературэ гъуэгъуанэмрэ;
- Литературэ тхыгъэр зытеухуар гъэхуауэ къи1уэтэжыныр;
- Иджа тхыгъэр зытеухуар, абы къыщыхъу – къыщыщ1эхэр;
- Художественнэ тхыгъэр анализ щ1ыныр;
- Художественнэ тхыгъэр жылагъуэ гъащ1эм егъэпщэныр, щэнхабзэм дежк1э абы имыхьэнэр гъэбелджылыныр;
- Тхыгъэр зыхыхьэ пкъыгъуэр, жанрыр зэхэгъэк1ыныр;

Литературэ тхыгъэ зэмыл1эужьыгъуэхэр зэгъэпщэныр;

- Тхак1ум и 1уэху еплъык1эр къыхэгъэбелджылык1ыныр;
- зэджа тхыгъэм зригъэгупсысахэм, абы къыщы1эта 1уэхугъуэхэм зэхэщ1ык1ыгъуэу тепсэлъыхьыжыныр.

10-нэ классым щеджэхэм литературэмк1э ягъэзэщ1эн хуей лэжьыгъэхэр.

Жьэры1уатэу:

- Художественнэ тхыгъэм гъэхуауэ, зыхэщ1эгъуэу къеджэн;
- Еджак1уэхэм къа1уэтэжынум и план зэхегъэлъхьэн;
- Художественнэ тхыгъэ яджам теухуауэ я гупсысэхэр жегъэ1эн.

Тхыгъэк1э:

- публицистикэ, критикэ тхыгъэхэм теухуа конспект, план, тезис хуэдэхэр зэхэлъхьэн;
- публицистикэм и нэщэнэхэр хэлъу сочиненэ тхын;

- зы лэжьыгъэм е зыбжанэм ипкъ итк1э литературэ темэ гуэрым теухуа докладрэ рефератрэ тхын;
- езыр-езыру зэджа тхылъым (тхыгъэм), зэплъа кинофильмым, теленэтыным, спектаклым теухуа сочиненэ тхын

Еджак1уэхэм яхузэф1эк1ын, ящ1эн хуейуэ къигъэувхэр

Еджак1уэхэм ящ1эн хуейщ:

- адыгэ тхак1уэхэмрэ усак1уэхэмрэ я гъащ1эмрэ я литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа 1уэхугъуэхэр;
- тхыгъэ яджым кьыхэщ зэманым (л1эщ1ыгъуэм) и щытык1э нэхъыщхьэхэр;
- художественнэ тхыгъэ яджым и сюжетыр, и ухуэк1эм и1э нэщэнэ нэхъыщхьэхэр, образхэм я ухуэк1эр;
- ядж тхыгъэхэм персонажхэм ща1э мыхьэнэр;
- художественнэ образым, художественнэ тхыгъэм, литературнэ щытык1эхэм, литературнэ портретым, типым теухуа гуры1уэныгъэ;
- гук1э зрагъэщ1эн хуейуэ школ программэм къыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхьгъэхэмрэ пычыгъуэхэмрэ.

Еджак1уэхэм яхузэф1эк1ын хуейщ:

- тхак1уэм (усак1уэм) кьигъэлъагъуэ теплъэгъуэхэмрэ 1уэхугъуэ щхьэхуэмрэ я нэгу къыщ1агъэхьэжын;
- тхыгъэр щызэпкърахк1э абы и идейно-художественнэ щытык1эр къыхалъытэн;
- тхыгъэр зыщыщ литературнэ л1эужьыгъуэхэр (родыр) къащ1эфын (эпос, лирикэ, драмэ);
- проблемэ нэхъыщхьэхэр къахутэн;
- литературнэ тхыгъэм и идейно-художественнэ мыхьэнэр къэхутэнымк1э изобразительнэ 1эмалхэм, сюжетым, тхыгъэм и ухуэк1эм (композицэм), хэт образхэм я кьалэныр къахутэн;
- художественнэ тхыгъэм и къалэн нэхъыщхьэр убзыхунымк1э литературнэ л1ыхъужьхэм я мыхьэнэр къахутэн;
- литературнэ л1ыхъужьхэмрэ художественнэ тхыгъэхэмрэ хуа1э щытык1эм и щхьэусыгъуэр къыжа1эжын.
- художественнэ, литературнэ, критическэ тхыгъэхэм тэмэму, псынщ1эу, зэхэщ1ык1ыгъуэу макъкък1э къеджэн;
- жъэры1уатэу ик1и тхыгъэк1э къа1уэтэнум и план зэхалъхьэн;
- литературно-критическэ тхыгъэм и планрэ консепктрэ зэхалъхьэн;
- литературнэ темэ гуэрым теухуа доклад е реферат ягъэхьэзрын (зы источникым ипкъ итк1э);
- къызэджа художественнэ тхыгъэм, зэплъа кинофильмым, телевизионнэ кьэтыныгъэм, спектаклым теухуа рецензэ (е отзыв) ятхын;
- псалъалъэхэр, энциклопедическэ справочникхэр, библиографическэ указателхэр къагъэсэбэпын, ягъэ1эрыхуэн.

11 – нэ классым литературэмк1э программэр зэхэлъхьащ Урысей Федерацэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ц1ыхубэм щ1эныгъэ егъэгъуэтынымк1э къищта Законхэмрэ концепцэхэмрэ, Егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмк1э Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и министерствэм къищта программэм япкъ итк1э.Программэр зэхэгъэуващ «5-11-нэ классхэм папщ1э «Адыгэ (Къэбэрдей – Шэрджэс) литературэ» Редакторыр : Т1ымыжь Хь.Т.Налшык – 2010гъэ.

Епщык1узанэ классым литературэр щегъэджыным мураду къигъэувыр:

- тхак1уэм е усак1уэм и тхыгъэхэм къыщыгъэлъэгъуа л1ыхъужьыр сыт и лъэныкъуэк1и къагъэлъэгъуэфу, зэпкърахыфу егъэсэн;
- тхыгъэ къызэджам хуа1э щык1эр, ар къазэрыщыхъуар къызэра1уэтэжыфым теухуауэ я щ1эныгъэм хэгъэхъуэн.

Епщык1узанэ классым литературэр щегъэджыным къалэну къегъэув:

- гъащ1эмрэ искусствэмрэ хэлъ дахагъэм хуэфэщэн пщ1э хуащ1ыфу егъэсэн;
- литературэмк1э зэджа тхыгъэхэр зэпкърахыфу, тэмэму тепсэлъыхьыжыфу щытыным хущ1экъун;
- езыр – езыру художественнэ тхыгъэхэм къеджэу, абы тепсэлъыхьыжыфу зэпкърахыфу егъэсэн;
- анэдэлъхубзэм и къулеягъэм, и дахагъэм, шэрыуагъэм гу лъегъэтэн;
- зэджа произведенэхэм тхыгъэк1э тэмэму, зэк1элъыхьауэ тепсэлъыхьыжыфу есэным хущ1экъун.

Литературэр псалъэм и искусствэщ, искусствэ л1эужьыгъуэхэм щыщу нэхъыбэ къызэщ1эзыубыдэ, на1уэу щыт ик1и гум къинэж образхэмк1э ц1ыхухэм я гъащ1эр къэзыгъэлъагъуэщ.

Общеобразовательнэ, къуажэ лъэпкъ еджап1эм и реформэ егъэк1уэк1ыным и унэт1ыныгъэ нэхъыщхьэхэм къызэрыщыгъэлъэгъуащи, мыхьэнэшхуэ зи1э къалэнщ еджак1уэхэм художественнэ щ1эныгъэрэ эстетическэ гъэсэныгъэрэ етыныр.

Художественнэ литературэр школым зэрыщаджым къызэщ1еубыдэ адыгэ литературэм и тхыгъэ нэхъыф, зи зэхэлъык1эрэ ухуэк1эк1э еджак1уэхэм я ныбжьрэ щ1эныгъэк1э къезэгъхэр. Литературэм и теориемрэ тхыдэмрэк1э нэхъ гу зылъытапхъэ гуры1уэгъуэхэр, абы къыдэк1уэу адыгэбзэм и къулеягъэм, и шэрыуагъэм, дахагъэм еджак1уэхэр щызыгъэгъуазэ 1уэхугъуэхэр, къинэмыщ1хэри.

Программэм увып1эшхуэ щеубыд еджак1уэхэм я гупщысэр жьэры1уатэуи тхыгъэк1и къа1уэтэфу егъэсэным, Абы къыхэк1к1э дэтхэнэ зы урокми бзэм зезыгъэужь лэжьыгъэ гуэр щегъэк1уэк1н хуейуэ программэм къегъэув. Ар дыдэмк1э бзэмрэ литературэмрэ егъэджыным яку зэпыщ1эныгъэ дэлъыныр программэм убзыхуа щохъу.

Абы къыдэк1уэу программэм гулъытэшхуэ щыхуэщ1ащ жьэры1уатэу е тхьыгъэк1э хъыбар гуэрхэр къэ1уэтэжыным, сурэтхэм теухуа сочиненэ еджак1уэхэм ятхыным, езыхэм я нэгу щ1эк1а 1уэхугъуэ гуэрхэм тепсэлъыхьыжыным. Абыхэм хуегъэджэн ик1и апхуэдэ лэжьыгъэхэр егъэк1уэк1ын папщ1э, программэм класс къэс шхьэхуэу зэман пыухык1а хухех.

Художественнэ тхыгъэхэм я эмоционально-эстетическэ гъэсэныгъэмк1э мыхьэнэшхуэ и1эщ тхак1уэм и гьащ1эм е тхыгъэхэм кьыщыгъэлъэгъуа историческэ 1уэхугъуэхэм теухуауэ, е нэхъапэм яджа, щыгъуазэ зыхуэхъуа художесгвеннэ тхыгъэ гуэрхэр иджы яджым егъэпщэным теухуауэ, е сурэтхэм нэ1уасэ хуэщ1ыным, нэгъуэщ1хэми теухуауэ егъэджак1уэм иригъэк1уэк1 хэзыгъэгъуазэ е зэпкърызых лэжьыгъэм.

Художественнэ тхыгъэм къеджа нэужьк1э, ар зытепсэлъыхьыр ягурыгъэ1уэнымк1э щ1адзэ. Абык1э ирагъэк1уэк1 лэжьыгъэр и теплъэк1и и зэхэлъык1эк1и зэмыл1эужьыгъуэу щьтынк1э хъунущ, п с а л ъ э м п а п щ I э, апхуэдэхэщ: упщ1эхэм жэуап етын, планыншэу (план къамыгъэсэбэпу) къэ1уэтэжын, щ1агъуэ хамылъхьэу (езы текстым къи1уэтэжым и гьунэгьуу) е к1эщ1у къэ1уэтэжын. Темэ щхьэхуэхэм яхуэфэщэн цигатэхэр къыхэхын, пычыгъуэ щхьэхуэхэр зытепсэлъыхьыр нэхъыф1у къагуры1уэнымк1э нэхъ гу зылъытапхъэу хэтхэм къытегъэзэжурэ къеджэн.

Еджак1уэхэм ящ1э псалъэ бжыгъэхэм хэхъуэнымк1э хэк1ып1э инхэр къыдат художественнэ тхыгъэхэм я щапхъэ нэхъыф1хэм. Абы и лъэныкъуэк1э словарнэ лэжьыгъэм мыхьэнэшхуэ и1эщ. Литературнэ къеджэныгъэ урокым щадж тхыгъэм ущрохьэл1э зи мыхъэнэр еджак1уэхэм къагурымы1уэ е текстым къызэрыщыхьа елъытак!э зи мыхьэнэм щымыгъуазэ псалъэхэм.

11-нэ классым адыгэ литературэр егъэджыным хухэхащ сыхьэт бж. - 68

Тхьэмахуэм адыгэ литературэр щегъэджыным хухэхащ - 2

Зэреджэ, зэрылажьэ тхылъыр:

Адыгэ литературэ 11 – нэ кл. Т1ымыжь Хь.Т. Балэ Л.Ф..Налшык «Эльбрус» 2013гъ.

11-нэ классым щ1эс еджак1уэхэм я ш1эныгъэмрэ я есэныгъэмрэ нэхъыщхьэу къыхуагъэувхэр

Е д ж а к 1 у э х э м я щ I э н х у е й щ :

- Тхак1уэхэм я гъащ1эмрэ я литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа 1уэхугъуэ нэхъыщхьэхэр, абыхэм я творческэ зэф1эк1ым и лъэхъэнэхэр; -
- литературнэ тхыгъэ яджым къыхэщ (къыщыгъэлъэгъуа) зэманым и щытык1э, и къэхъукъащ1э нэхъыщхьэхэр;
- яджа художественнэ тхыгъэхэм я сюжетыр; я ухуэк1эр, образхэм я къызэгъэпэщык1эр;
- тхак1уэм (усак1уэм) и тхэк1эм (стилым) хэлъ щытык1э нэхъыщхьэр;
- художественнэ образым, литературнэ хьэл-щэным, литературэм и ф1агъымрэ и 1еягъымрэ, критическэ реализмэм, социалистическэ реализмэм, тхак1уэм и стилым теухуа гуры1уэгъуэхэр;
- литературэм и родхэмрэ и жанрхэмрэ, адыгэ усэм и гъэпсык1эр, ар нэхъ зэратх хабзэ щапхъэхэр;
- гук1э зрагъэщ1эн хуейуэ программэм къыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхыгъэхэмрэ пычыгъуэхэмрэ.

Е д ж а к 1 у э х э м я х у з э ф 1 э к 1 ы н х у е й щ:

- тхак1уэм е усак1уэм и тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуа теплъэгъуэхэр, 1уэхугъуэ щхьэхуэхэр я нэгу къыщ1агъэувэжыныр;

литературнэ тхыгъэм и идейно-художественнэ щытык1эр къэхутэнымк1э (къэгъэлъэгъуэнымк1э) изобразительно-выразительнэ 1эмалхэмрэ сюжетым, тхыгъэм и ухуэк1эм, хэт образхэм я къалэн нэхъыщхьэхэр гъэбелджылыныр;

- художественнэ тхыгъэр зыщыщ литературэ л1эужьыгъуэр къахутэныр (эпос, лирика, драмэ);
- тхыгъэм и къалэн нэхъыщхьэр гъэбелджылыныр;
- изобразительно-выразительнэ 1эмалхэм, сюжетым, тхыгъэм и ухуэк1эм, абы хэт образхэм ягъэзащ1э идейно-художественнэ къалэныр гъэбелджылыныр;
- художественнэ тхыгъэм хэт литературнэ л1ыхъужьыр сыт и лъэныкъуэк1и къэгъэлъэгъуэныр ик1и зы тхыгъэм хэт персонажыр е тхыгъэ зыбжанэм хэтхэр зэгъэпщэныр;
- усэм и нэщэнэ нэхъыщхьэхэр (абы и размерыр, рифмэр, строфар, н.) къэхутэфыныр;
- тхыгъэ къызэджам хуаlа щытык1эр, ар къазэрыщыхъуар къемыхьэлъэк1ыу сыт щыгъуи къа1уэтэныр;
- художественнэ тхыгъэхэм гъэхуауэ, шэрыуэу къеджэныр;
- жьэры1уатэу ик1и тхыгъэк1и къа1уэтэнум и план зэхэлъхъэныр;
- тхыгъэ яджым ипкъ итк1э сочиненэ-рассужденэ проблемнэ щытык1э и1эу тхыныр;
- литературнэ ик1и публицистическэ темэхэм теухуа сочиненэ-рассужденэ къызэгъэпэщыныр;
- литературнэ темэ гуэрым теухуа доклад е реферат гъэхьэзырыныр;
- езыр-езыру къызэджа тхылъым е тхыгъэм, зэплъа кинофильмым, телевизионнэ къэтыныгъэм, спектаклым, сурэтым, музыкальнэ произведенэм теухуа рецензэ тхыныр.